

Miet Ooms

TOT IN DE PUNTJES ...

PRAKTISCHE LEESTEKENGIDS

© 2022 Miet Ooms | uitgeverij Sterck & de Vreese

Ontwerp omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem

Verzorging binnenwerk: Peter Tychon

ISBN 978 90 5615 886 6

NUR 620

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Sterck & de Vreese, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland –info@sterckendevreese.nl.

De uitgeverij heeft ernaar gestreefd alle copyrights van de in deze uitgave opgenomen illustraties te achterhalen. Aan hen die desondanks menen alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Sterck & de Vreese.

Sterck & de Vreese is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.sterckendevreese.nl

www.webred.be

Inhoud

Een woordje vooraf	13
Er waren eens ... puntjes, streepjes en krulletjes	15
Tweede en derde eeuw voor Christus	15
Zesde eeuw na Christus	16
Zevende tot en met twaalfde eeuw na Christus	18
Dertiende en veertiende eeuw	19
Vijftiende eeuw	20
Zestiende en zeventiende eeuw	22
Achttiende en negentiende eeuw	24
Tweede helft negentiende eeuw	26
Twintigste eeuw	26
Eenentwintigste eeuw	28
De punt	31
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	31
Zijn titels van boeken, artikelen en dergelijke zinnen?	32
De punt en het wereldwijde web	32
Geheugensteuntje: wel of geen punt bij afkortingen?	33
Wees de scherpstrijper te slim af: puntjes bij namen en titels	34
Planeet Cijfer	35
Weetje: de of het punt?	37
Er was eens ... de punt	37
Datums en afko's in de middeleeuwen	38
Afko's en namen	38
Punten en titels	38
Weetje: de emotionele punt	39
In English, en français, auf Deutsch	40
Engels	40
Frans	40
Duits	41

De komma	43
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	43
Opsomming	44
Geheugensteuntje: de betekenis van de komma	45
Aansprekingen of tussenwerpsels	46
Bijstellingen	47
Geheugensteuntje: de komma in de brief	48
Pauzes in zinnen	49
Wees de scherpshlijper te slim af: mag er een komma voor ‘en’?	51
Voor de duidelijkheid	52
Geheugensteuntje: komma voor die en dat	54
Weetje: de komma die verplicht tot naaktlopen	55
Planeet Cijfer	56
Er was eens ... de komma	56
In English, en français, auf Deutsch	58
Engels	58
Frans	59
Duits	59
De puntkomma	61
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	61
Lijstjes	62
Gedachten die bij elkaar horen aan elkaar koppelen	63
Wees de scherpshlijper te slim af: puntkomma of dubbele punt	64
Er was eens ... de puntkomma	65
In English, en français, auf Deutsch	66
Engels	66
Frans	66
Duits	66
Het vraagteken	69
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	69
Iets vragen?	69
De vraag die geen vraag is	70
De mededeling die een vraag wordt	71
Wanneer zeker geen vraagteken	72

Wees de scherpstrijper te slim af: het vraagteken in combinatie met andere leestekens	72
Er was eens ... het vraagteken	75
Weetje: de interrobang	75
In English, en français, auf deutsch	76
Engels	76
Frans	76
Duits	76
Het uitroepteken	79
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	79
Gewoon roepen	80
Planeet Cijfer: !!1!	81
Wees de scherpstrijper te slim af: het uitroepteken samen met andere leestekens	83
Weetje: het Spaanse vraagteken en uitroepteken	84
Er was eens ... het uitroepteken	85
Uitroepteken of uitroepingsteken?	86
Weetje: het groene uitroep(ings)teken	87
In English, en français, auf Deutsch	88
Engels	88
Frans	88
Duits	88
De dubbele punt	91
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	91
Voor een aankondiging, een beschrijving of een verklaring	91
Lijstjes	92
Voor een citaat (of quote)	93
Geheugensteuntjes voor de dubbele punt	94
Wees de scherpstrijper te slim af: wel of geen hoofdletters	96
Planeet Cijfer	97
Weetje: hoe heet dit leesteken nu echt?	98
Er was eens ... de dubbele punt	99
In English, en français, auf Deutsch	100
Engels	100
Frans	100
Duits	101

De aanhalingstekens	103
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	103
Citaten (quotes)	104
Ironie	105
Weetje: luchtaanhalingstekens	106
Geheugensteuntje: ‘Opgelet!’	107
Voor ongewone, onbekende of zelfverzonnen woorden	108
Voor titels, motto’s, lijfspreuken	108
Geheugensteuntje: hoog of laag / recht of gekruld / enkel of dubbel / vishaakjes	109
Wees de scherpstlijper te slim af: komma binnen of buiten de aanhalingstekens	114
Er was eens ... het aanhalingsteken	116
In English, en français, auf Deutsch	117
Engels	117
Frans	118
Duits	118
De apostrof	121
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	121
Bij samentrekkingen en ontbrekende letters	121
Weetje: snel zijn op Twitter	122
Weetje: de dichter en de apostrof	123
Meervoud en bezit: de officiële spellingregels	124
Wees de scherpstlijper te slim af: de bezits-s bij namen	127
Afko’s	129
Planeet Cijfer: combinatie met cijfers, + en -	129
Komma of recht?	130
Weetje: De Internationale dag van de typografisch correcte apostrof	130
Er was eens ... de apostrof	131
Weetje: de naam apostrof	132
In English, en français, auf Deutsch	134
Engels	134
Frans	134
Duits	135

Het streepje	137
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	137
Het afbreekteken	137
Geheugensteuntjes voor het afbreekteken	138
Het weglatingsteken	139
Geheugensteuntje: samentrekkingen zonder streepjes	140
Het koppelteken	141
Geheugensteuntje: woordgroepen, samenstellingen en samen koppelingen	142
Wees de scherp slijper te slim af: quizvraag	143
Wees de scherp slijper te slim af: het antwoord	147
Er was eens ... het streepje	148
In English, en français, auf Deutsch	150
Engels	150
Frans	150
Duits	151
Het gedachtestreepje	153
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	153
Weetje: wat is een kastlijntje?	154
Een extraatje	155
Een onverwachte wending	156
Verticale lijstjes	156
Planeet Cijfer	157
Er was eens ... het gedachtestreepje	157
In English, en français, auf Deutsch	160
Engels	160
Frans	161
Duits	161
De haakjes	163
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	163
Voor nuttige informatie die niet noodzakelijk is	164
Haakjes voor de duidelijkheid	165
Wees de scherp slijper te slim af: de strategie van de haakjes	166
Er waren eens ... de haakjes	167
In English, en français, auf Deutsch	169

Engels	169
Frans	169
Duits	169
Het beletselteken	171
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	171
Gedachten	172
Het beletselteken en andere leestekens	173
Het beletselteken en hoofdletters	173
Puntjes in citaten	174
Wees de scherpshijper te slim af: wel of geen spaties	175
Er was eens ... het beletselteken	176
In English, en français, auf Deutsch	178
Engels	178
Frans	178
Duits	179
De schuine streep	181
Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?	181
Het of-streepje	182
En/of	183
Afko's	184
Wees de scherpshijper te slim af: wel/geen spaties	184
Planeet Cijfer	185
Weetje: gesproken leestekens	186
Er was eens ... de schuine streep	187
In English, en français, auf Deutsch	188
Engels	188
Frans	189
Duits	189
En dan nog dit ...	191
De ampersand &	191
Weetje: waar komen het teken en de naam 'ampersand'	
vandaan?	192
Leestekenvers	193

Het apenstaartje @	194
Weetje: @ the Ladies	195
De asterisk *	196
De hashtag #	199
Weetje: Twitter is niet de uitvinder van de hashtag	200
De emoji :-)	201
Smileys. Emoticons. Emoji's. En nu gifjes.	201
Wat komt er nog meer?	201
Wees de scherpslijper te slim af: emoji of emoji's?	202
Dankwoord	205
Afbeeldingen	207
QR-codes	207
Meer lezen?	209
Algemeen	209
Geschiedenis	211
Algemeen	211
Historische gidsen over interpunctie	211
Andere talen	212
Engels	212
Frans	213
Duits	213
Spaans	213
Register	214

Een woordje vooraf

Dag beste lezer,

Jij hebt dit boek in je handen genomen. Sterker nog: je hebt het opengegaan en leest nu het voorwoord. Dat betekent dat je op zijn minst nieuwsgierig bent naar onze leestekens. Prachtig. Dan neem je het me vast niet kwalijk dat ik met de deur in huis val en je meteen even vertel wat je van de rest van dit boek mag verwachten. Het is een praktische gids, dus je komt te weten hoe je de verschillende leestekens gebruikt en waar die dingen allemaal goed en handig voor zijn. Onder het kopje ‘Wees de scherpslijper te slim af’ ontdek je de fijnere kneepjes van het schrijversvak, onder ‘Geheugensteuntje’ de toepassingen die wat meer uitleg nodig hebben. Onder ‘Planeet Cijfer’ vertel ik je wat sommige leestekens in de wereld van de cijfertjes, getallen en wiskunde te zoeken hebben en onder ‘In English, en français, auf Deutsch’ kom je te weten hoe anders of hetzelfde de regels zijn in – natuurlijk – het Engels, Frans en Duits. Om het wat concreet te maken, schotel ik je tussendoor ook wat leuke weetjes en anekdotes voor.

Onze leestekens zijn natuurlijk ook niet plots uit de lucht komen vallen. Sommige leestekens zijn stokoud, enkele duizenden jaren zelfs, andere zijn wat jonger. Elk leesteken heeft in ieder geval zijn eigen unieke verhaal. En elk verhaal verklaart waarom we onze leestekens gebruiken zoals we ze nu gebruiken. Daarom vind je meteen na dit voorwoord alle wilde avonturen van de punt, de komma en al hun familieleden door de eeuwen heen. Er komen drukkers, schrijvers, onderwijzers, koningen en monniken in voor. Geen ringen of draken, helaas. Je kunt niet alles hebben.

Hoewel ze al eeuwenlang hun nut bewijzen, hebben leestekens vandaag de dag hun reputatie niet mee. Ze zijn saai en lastig. Niemand kan echt uitleggen waar ze precies voor dienen, maar je krijgt het wel meteen te horen als er een komma, punt of uitroepteken te

veel of te weinig staat. Daar kunnen die arme puntjes, kommaatjes en streepjes zelf natuurlijk niets aan doen. Ze willen immers alleen maar helpen. Ze blazen zuurstof in de tekst, zorgen voor structuur, geven aan waar een zin eindigt en wanneer die een mededeling is en wanneer een vraag. Het Genootschap Onze Taal noemt ze in hun recente gids *Leestekens* ‘het hang- en sluitwerk van de taal’. Dat is niet niks. Hoog tijd dus om die reputatie wat op te poetsen en dat hang- en sluitwerk sexy te maken.

Toegegeven, sexy is misschien wat hoog gegrepen. Het blijven natuurlijk leestekens. Maar dat betekent niet dat ze per definitie vervelend en saai moeten zijn. Met de juiste insteek kun je er zelfs plezier aan beleven, neem dat maar van mij aan. Ik heb er immers net een boek over geschreven. En uit ervaring kan ik je verzekeren: ook lastige onderwerpen blijven hangen als je ontdekt hoe leuk ze zijn.

Er bestaan natuurlijk al recente interpunctiegidsen. Heel helder, compleet en oerdegelijk. De perfecte handleidingen voor dat hang- en sluitwerk, zodat woorden niet scheef gaan hangen en zinnen sluitend zijn. Maar ze zijn ook niet meer dan dat. Je gaat er niet van glimlachen. Je legt ze niet op je nachtkastje om er ’s avonds voor het slapengaan even in te lezen. Daar dient een gids over leestekens gewoon niet voor. Dacht ik. Tot ik zelf enkele Engelstalige boeken over correcte taal en interpunctie ontdekte die wél leuk leesvoer zijn. Het kan dus wel.

Met deze zelfrelativerende interpunctiegids wil ik je laten zien dat leestekens niet alleen praktisch en handig zijn, maar dat ze ook heel leuk speelgoed kunnen zijn als je ze een beetje beter leert kennen. Zodat je hopelijk vanaf nu spontaan begint te glimlachen om die eigenwijze komma’s en die gekke aanhalingstekens.

Ik wens je veel nieuwe en opgefriste inzichten waarmee je iedereen in je omgeving, inclusief jezelf, verstedd laat staan. En veel leesplezier erbovenop.

De komma

Hoe? Wat? Waar? Wanneer? Waarom?

We komen nu bij een van de elegantere leden van de familie Lees-
teken: de komma. Tijdens het lezen blijft ons oog automatisch even
haken bij dit schattige krulletje. En dat is de bedoeling: komma's
brengen ademruimte in de zinnen in de vorm van pauzes. Ze zor-
gen voor structuur en overzicht en leiden ons met hun elegante char-
me door prachtig gevormde zinnen. Ze zetten woorden in de juiste
verhouding naast elkaar en geven het verhaal extra glans. Komma's
volgen hierbij hun eigen strikte regels. Dankzij hun vaardigheden
brengen ze teksten naar een hoger niveau, ze charmeren iedereen
met hun sierlijke buiging en blijven bescheiden over hun eigen pres-
taties. Komma's luisteren naar al onze vragen en beantwoorden ze
met stijl, kopje thee in de hand en de pink omhoog.

Fragment uit 'Komma', van Drs. P.

Als u geletterd bent, en geen barbaarse heiden
En dus niet onbeheerst maar netjes en bedaard
Dan zult u steeds een zinsdeel van een ander scheiden
Niet met een bijl maar met een komma, uiteraard
Ja, bij exceptie mag het met een ander teken
Puntkomma en gedachtestreep zijn hier veel waard
Voor wie verantwoord de conventie wil doorbreken
Als u dat kunt, bent u stilistisch fijnbesnaard

Bron: Tante Constance en Tante Mathilde, Amsterdam 1999

Als ze goed worden ingezet, zorgen komma's er dus voor we zonder
enige moeite lezen en begrijpen wat de schrijver bedoelt: ze geven
zin aan elke zin en ze verhinderen dat die zinnen botsen of elkaars
betekenis veranderen. Maar komma's kunnen ook voor veel onze-

kerheid zorgen. Meer dan bij andere leestekens bestaat er voor de komma een hele reeks regels en conventies: sommige ervan zijn min of meer verplicht, andere hangen dan weer af van onze persoonlijke voorkeur en stijl.

Oorspronkelijk was de functie van de komma heel eenvoudig: adempauzes in de zin markeren. Maar in de loop van de eeuwen is hij een paar keer van functie veranderd: hij ging ook steeds meer grammaticale structuren verhelderen, maar keerde daarna weer terug naar de ritmiek. Tegenwoordig doet hij alle twee, maar in de praktijk botsen die wel eens. Wat doen we bijvoorbeeld als we kort pauzeren voor het woord ‘en’ in een lange zin, maar op school geleerd hebben dat we nooit ofte nimmer een komma mogen zetten voor ‘en’? Of stel je voor dat je een korte zin met bijzin hebt die je zonder pauze zou uitspreken. Waarschijnlijk heb je ooit geleerd dat er een komma moet voor een bijzin. Wat nu? Door die tegenstrijdigheden is de komma meteen ook een van de lastigste leestekens van de familie. ‘Kommaneuker’ is niet voor niets een informeel synoniem van ‘muggenzifter’, ‘haarklover’ en, jawel, ‘scherpslijper’. Je moet immers al hogere redactiekunde hebben gestudeerd om te weten waar je er één mag of moet plaatsen en waar absoluut niet. Zo lijkt het wel tenminste. Maar is echt zo ingewikkeld?

Opsomming

We beginnen met de simpelste en meest vanzelfsprekende functie van de komma: de pauzes in opsommingen aangeven. Als we iets opsommen, ratelen we normaal gesproken de verschillende onderdelen van die opsomming niet af, maar we pauzeren kort tussen elk onderdeel. Anders kan niemand ons volgen en dat zou toch jammer zijn. Die pauzes geven we in een geschreven opsomming aan met een komma. Er staat er dus één tussen elk onderdeel, of dat nu woorden of woordgroepen zijn. Je zou denken dat de laatste komma tussen het laatste en het voorlaatste deel van die opsomming staat, maar dat is niet altijd zo. Als je je opsomming afsluit met **en x** las je geen pauze in en staat er dus ook géén komma voor die ‘en’. Dan zet je de laatste komma tussen het derde laatste en het voorlaatste deel van je lijstje:

Ik ga op reis en ik neem mee: een tandenborstel,
een kam, ondergoed, een tent en Netflix.

Als je opsomming een open einde heeft en je sluit af met drie puntjes (het beletselteken), dan staat de laatste komma wel voor die puntjes. Hetzelfde geldt voor opsommingen die eindigen op **enz.**

Ik ga op reis en ik neem mee: een tandenborstel,
een kam, ondergoed, een tent, Netflix, ...

Ik ga op reis en ik neem mee: een tandenborstel,
een kam, ondergoed, een tent, Netflix, enz.

Da's helder: opsomming = pauzes = komma's. Maar hier vinden we al het eerste addertje onder het gras: die komma gebruik je alleen maar zolang de opgesomde begrippen naast elkaar staan, op dezelfde regel. Zodra ze onder elkaar komen, valt de komma weg of wordt hij vervangen door een puntkomma.

Mijn reislijstje:
een tandenborstel
een kam
ondergoed
een tent
Netflix

Mijn reislijstje:
een tandenborstel;
een kam;
ondergoed;
een tent;
Netflix.

Geheugensteuntje: de betekenis van de komma

Geen leesteken krijgt zoveel aandacht van taaldocenten, taaladviseurs, auteurs en redacteurs als de komma. Een van de redenen is dat een komma de betekenis van een zin kan veranderen.

hier gaat over die ene die een jaartje wilde overslaan. We beperken het aantal mogelijke auteurs dus tot één specifiek exemplaar. Als we de bijzin toch weg zouden laten, krijgen we de weinig zeggende zin: *De auteur had toch weer een boek klaar*. Oké, dat doen auteurs nu eenmaal.

- Bij een **uitbreidende** bijzin weten al we op wie of waarop het antecedent betrekking heeft. We geven er alleen wat extra uitleg over. Als je die bijzin weglaat, verandert de rest van de zin niet van betekenis. Er staat alleen wat minder info.

De auteur, die met een writer's block kampte, zocht inspiratie in het werk van zijn collega's.

Hier gaat het duidelijk over één specifieke auteur. We komen iets meer over hem te weten: hij kampte met een writer's block, de arme man. Als we die bijzin hier weglaten, verandert er niets wezenlijks. *De auteur zocht inspiratie in het werk van zijn collega's* is een heel normale mededeling. We weten nu alleen niet waarom hij dat doet.

Weetje: de komma die verplicht tot naaktlopen

In 2010 heeft Ruud Hendrickx, taaladviseur van de VRT, een column geschreven over deze kwestie. De aanleiding was deze zin:

De Kamer heeft vorige week een wetsontwerp goedgekeurd dat het dragen van *kleding, die de identificatie van personen in het openbaar onmogelijk maakt*, verbiedt.

Hierover schrijft hij:

‘De oplettende lezer merkt de komma op voor ‘die’ en besluit hier terecht uit dat het deel ‘die de identificatie van personen in het openbaar onmogelijk maakt’ extra uitleg is die je ook weg kunt laten. Gevolg: volgens deze zin verbiedt de Kamer kleding. Reden: ze maakt identificatie onmogelijk. Dus eigenlijk verplicht de Ka-

mer hier naaktlopen. Dat is toch een vreemde boodschap, niet-waar? Natuurlijk was dit ook niet de bedoeling: die eerste komma mag daar helemaal niet staan.

We maken er even een beperkende bijzin van: ‘De Kamer heeft vorige week een wetsontwerp goedgekeurd dat het dragen van *kleding die de identificatie van personen in het openbaar onmogelijk maakt*, verbiedt.’ Nu is de bedoeling wel duidelijk: kleding mag – uiteraard – zolang je maar herkenbaar bent. Aha, dan houdt het wel steek!’

Bron: vrttaal.net/column/bloot-door-komma

Planeet Cijfer

Hoe gek het ook klinkt: de betekenis van de komma in getallen hangt samen met de taal waarin je die getallen gebruikt. In het Nederlands en veel andere Europese talen zet je een komma voor de decimalen. De punt maakt grote getallen leesbaar:

1.234.567,89

In het Engels is het net omgekeerd: 1,234,567.89

Er was eens ... de komma

Vandaag is de komma de schrik van veel scholieren en studenten en een grote ergernis van docenten, correctoren en redacteurs. Geen leesteken dat zo vaak verkeerd, onterecht wel of onterecht niet geplaatst wordt. En dat voor een teken dat eeuwenlang één eenvoudige functie had: een pauze aangeven in een zin. Hoe komt dat toch?

Die ingewikkelde regels zijn pas in de negentiende eeuw ontstaan, toen auteurs, taalwetenschappers en schoolmeesters voor zowat alles in de taal strikte, strenge en heel gedetailleerde regels vastlegden. Sommigen met succes, anderen niet. Een aantal van die regels is intussen weer afgeschaft wegens te strikt en te afwijkend van het gewone taalgebruik. Andere bestaan nog steeds. Dat is vrij willekeurig gegaan: je kunt het als een soort loterij zien.

De twee regels die ons vandaag het meeste parten spelen – en waaraan de ‘kommaneuker’ zijn naam te danken heeft – komen uit die periode. Het gaat over het verschil tussen beperkende en uitbreidende bijzin en over wel of geen komma voor *en*.

Perk introduceert in 1819 de regel dat er geen komma geschreven mocht worden voor een beperkende bijzin en er wél een moest staan voor een uitbreidende bijzin. Die regel kreeg niet zoveel weerklank. Zijn collega Anslijn had in 1827 meer succes met zijn voorstel om voor elke bijzin een komma te zetten, behalve voor ‘en’. Daar mocht het volgens hem dan weer nooit. Je krijgt dan zinnen als:

De pen, waarmee hij schrijft, is blauw.
Hij zei, dat hij moe was.

De regel van Anslijn werd massaal toegepast, met als gevolg dat teksten uit de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw vaak bulken van de komma’s, ook op plaatsen waar je als je de zinnen hardop zou lezen helemaal geen pauze zou laten vallen. Dat was dan weer te ver van gesproken taal, en dus werd in de tweede helft van de twintigste eeuw het aantal komma’s drastisch teruggeschroefd. De regel ‘voor elke bijzin een komma’ werd vervangen door ... die over de beperkende en uitbreidende bijzin. Sinds de jaren zestig prijken die twee broederlijk naast elkaar in elke spellinggids en redactiewijzer. De regel van Anslijn die zegt dat er nooit een komma voor ‘en’ mag staan heeft het vooral overleefd in de hoofden van veel leraren Nederlands.

Vandaag zorgen juist die regels, samen met de invloed van het Engels, voor veel onzekerheid. Tot nu. Want dankzij dit fantastische boek horen al die twijfels tot de verleden tijd. Er is immers maar één vuistregel: las je een pauze in, dan zet je een komma!

In English, en français, auf Deutsch

ENGELS

Naam: comma

Bijzonderheid: de komma wordt in het Engels vaak op andere plaatsen gebruikt dan in het Nederlands. Tot ergernis van redacteuren en correctoren nemen sommige mensen die komma's over in het Nederlands, hoewel ze daar helemaal niet thuishoren. Het gaat over deze exemplaren:

- In een opsomming wordt een komma gebruikt waar we in het Nederlands een dubbele punt zetten:

I'd like to thank my parents, Superman and Wonderwoman. (Ik wil mijn ouders bedanken: Superman en Wonderwoman).

Als je eigenlijk wilt zeggen dat je naast je ouders twee andere personen wilt bedanken, namelijk Superman en Wonderwoman, is dit een verwarrende zin. Dan komt de 'Oxford comma' of 'serial comma' op de proppen: daarmee maak je duidelijk dat je het over andere mensen hebt:

I'd like to thank my parents, Superman, and Wonderwoman. ('Ik wil mijn ouders, Superman en Wonderwoman bedanken' of 'Ik wil de volgende mensen bedanken: mijn ouders, Superman en Wonderwoman').

Er is ook onder Engelstaligen veel discussie over die Oxford comma: sommige mensen vinden hem pedant en nutteloos, andere mensen zweren erbij in opsommingen van minstens drie elementen en bewijzen met memes hoe onmisbaar hij is. Schuim het internet maar eens af op 'Oxford comma example'. In het Nederlands speelt dit probleem bijna niet, omdat onze zinsstructuur anders is.

- Als een zin begint met een beknopte bijzin of een los zinsdeel, volgt er een komma. Ook dat heeft te maken met de zinsstructuur: in het Engels volgt dan meteen het onderwerp en markeert de

komma de grens tussen het eerste zinsdeel en het onderwerp. In het Nederlands wisselen onderwerp en persoonsvorm van plaats en maakt dat inleidende zinsdeel gewoon deel uit van de zin.

Last year, we learned a lot about punctuation. ('Vorig jaar hebben we veel geleerd over interpunctie.')

Walking in the sun, she reflected about the Oxford comma ('Wandelend in de zon dacht ze na over de Oxfordkomma' of 'Terwijl ze in de zon wandelde, dacht ze na over de Oxfordkomma').

- Cijfers: de komma verdeelt de cijfers in grote getallen in groepjes van drie. De punt geeft de decimalen aan: 1,234,567.89

FRANS

Naam: la virgule (het Franse *le comma* is een specifieke term uit de muziek)

Bijzonderheid:

- Als een zin begint met een beknopte bijzin die of een los zinsdeel dat extra aandacht krijgt, volgt er een komma.

Demain, je veux écrire le chapitre sur la virgule. (Morgen wil ik het hoofdstuk over de komma schrijven).

- Soms wordt het onderwerp herhaald om het te benadrukken. Er staat dan een komma tussen de twee onderwerpsvormen.

Moi, je veux savoir tout sur la virgule. (Ik wil alles weten over de komma).

DUITS

Naam: das Komma

Bijzonderheid: na de afsluitende groet in een brief of e-mail volgt er geen komma:

Viele Grüße
Miet